

แนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Guideline to Attitude Changing towards Beef Cattle Raising of Farmers in Mae Chaem District, Chiang Mai Province

เสกสรรค์ ดวงสิงห์ธรรม¹, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล^{1*}, สุรพล เศรษฐบุปผะ¹,
พรสิริ สืบพงษ์สังข์² และ อภิญญา รัตนไชย³

Seksan Duangsingtham¹, Panuphan Prapatigul^{1*}, Suraphol Sreshtaputra¹,
Pornsiri Suebpongsung², Apinya Rattanachai³

บทคัดย่อ : การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,249 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา จำนวน 100 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีอายุเฉลี่ย 52.59 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 12.72 ปี โดยวัตถุประสงค์การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริม โดยในปี พ.ศ.2561 เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 29,937 บาท โดยใช้ต้นทุนเฉลี่ย 20,201.10 บาท เนื่องจากการซื้อโคเนื้อเพิ่มขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ ทั้งนี้เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.14$) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ได้แก่ การมีแปลงพืชอาหารสัตว์ รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อ และการได้รับข่าวสารด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ($P < 0.05$, $R^2 = 0.375$) ดังนั้นแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรจะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ สายพันธุ์โคเนื้อ การใช้อาหารข้น และการจัดการฟาร์ม ตลอดจนการสร้างเกษตรกรต้นแบบด้านการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถรับรู้และเห็นภาพของการเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ : การปรับเปลี่ยน ทัศนคติ การเลี้ยงโคเนื้อ แม่แจ่ม และเชียงใหม่

¹ สาขาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Division of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economy and Development,
Faculty of Agriculture, Chiang Mai University

² สาขาเศรษฐศาสตร์การเกษตรและธุรกิจเกษตร ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Division of Agricultural Economy and Agricultural Business, Department of Agricultural Economy and Development,
Faculty of Agriculture, Chiang Mai University

³ ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Division of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University

* Corresponding author: panuphan69@gmail.com

ABSTRACT: The main objective of this research was to study the guideline to attitude changing towards beef cattle raising of farmers in Mae Chaem District, Chiang Mai Province. The population included 1,249 of the beef cattle farmers, set the quota sample size in 100 samples. Data analysis implied descriptive statistics such as mean and standard deviation. Statistical reference to examine the hypothesis was stepwise multiple regression. The result found that the average age of beef cattle farmers is 52.59 years old. The standard of their education level was primary. The average years of their experience in raising beef cattle was 12.72 years. The purpose for beef cattle raising was for the part-time job. In 2018, the farmers gained average income by beef cattle raising by 29,937 Baht, with the average investment at 20,201.10 Baht due to the increment in demand of beef cattle. Most of the farmers never attend seminar about beef cattle raising. Additionally, the overall attitude of the farmers toward beef cattle raising was in the intermediate level ($\bar{X} = 2.14$). The hypothesis testing found that independent variable related to the attitude such as, having the forage, beef cattle raising style and receiving news about beef cattle farming ($P < 0.05, R^2 = 0.375$). Therefore, guideline to change the attitude about beef cattle raising of farmers should be initiated by generating knowledge about beef cattle raising such as categories of beef cattle breeds, use of concentrates feed and farming management, as well as the foundation of exemplary farmers in the area, for the farmers to recognize and visualize beef cattle raising according to academic principles, which would generate motivation for the attitude of Beef cattle raising of farmers.

Keywords: Attitude Change, Beef cattle raising, Mae Chaem and Chiang Mai

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์และแนวโน้มสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย พบว่า การผลิตโคเนื้อของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณการผลิตโคเนื้อ 0.962 ล้านตัว เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ซึ่งมีปริมาณการผลิต 0.916 ล้านตัว คิดเป็นร้อยละ 5.00 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2561 จะมีปริมาณการผลิต 1.005 ล้านตัว ซึ่งจะเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 4.45 เนื่องจากปริมาณการผลิตโคเนื้อยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศและยังมีความต้องการจากประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนภาครัฐมีโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อกันมากขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

จังหวัดเชียงใหม่มีการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุดในกลุ่ม 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จากข้อมูลทางสถิติพบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสิ้น 12,064 ราย โดยนิยมเลี้ยงมากที่สุดในพื้นที่อำเภออมก๋อย แม่แจ่ม และจอมทอง ตามลำดับ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2561) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง

(การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2561)

อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้นจึงมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าไปเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ที่พยายามเข้าไปส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเป็นอาชีพหลักที่จะทดแทนอาชีพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพหลักทดแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประสบความสำเร็จในพื้นที่ แต่ในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ยังคงประสบกับปัญหาด้านการเลี้ยงโคเนื้อต่าง ๆ เช่น 1) อัตราการเจริญเติบโตของโคเนื้อภายในฝูงช้า เนื่องจากปริมาณอาหารที่โคเนื้อได้รับในแต่ละวันไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตตามหลักวิชาการ 2) โคเนื้อขาดความสมบูรณ์พันธุ์ เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้วางแผนในการจัดการสายพันธุ์ในฝูงโคเนื้อ ทำให้โคเนื้อผสมพันธุ์กันเองภายในฝูง 3) เกิดโรคระบาดในฝูงโคเนื้อ โดยเฉพาะโรคไขขาหรือแบลคเลก (black leg) และ 4) การเกิดความขัดแย้งกันระหว่างเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งความขัดแย้งนี้เกิดจากการที่โคเนื้อเข้าไปทำลายผลผลิตทางการเกษตร

เป็นต้น (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2561) ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้ล้วนส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ให้ เป็นไปอย่างล่าช้า

ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติด้ว การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะ ให้ทราบถึงพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกรในปัจจุบัน ย่อมจะนำไปสู่การสร้าง การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้องตามหลักการ วิชาการ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การแสวงหา แนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติด้ว การเลี้ยงโค เนื้อของเกษตรกรในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้สำหรับกรวางแผนการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ให้กับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่และหน่วย งานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม พ.ศ.2561 กลุ่ม ตัวอย่างคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาจากการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (SIN, 2554) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่ง ประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐาน ส่วนบุคคลสภาพเศรษฐกิจและสังคม และสภาพ การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยว ทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ สายพันธุ์ อาหารโคเนื้อ และด้านการ จัดการฟาร์ม โดยใช้มาตรวัดทัศนคติที่ปรับมาจาก มาตรวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยได้ กำหนดค่าคะแนน 1 เท่ากับ ทัศนคติเห็นด้วยใน ระดับน้อย ค่าคะแนน 2 เท่ากับ ทัศนคติเห็นด้วยใน ระดับปานกลาง และค่าคะแนน 3 เท่ากับ ทัศนคติ ในระดับมาก และทำการแบ่งระดับทัศนคติของเกษตรกร เพื่อแปลผลดังนี้ 1.00 - 1.66 หมายถึง เห็นด้วยใน ระดับน้อย 1.67 - 2.33 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ ปานกลาง 2.34 - 3.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับ มาก และตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาที่พบภายใน ฟาร์มของเกษตรกร นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้การ

สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อสังเกตสภาพ การเลี้ยงโคเนื้อภายในฟาร์มของเกษตรกร ข้อมูลที่ เก็บรวบรวมมาได้จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ พรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานและสภาพการเลี้ยง โคเนื้อของเกษตรกร และใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดย วิธีการหาค่าความสัมพันธ์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) เพื่อหา ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อทัศนคติ ในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ทั้งหมดมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้าง แนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยง โคเนื้อในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพ เศรษฐกิจและสังคม และสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีอายุ โดยเฉลี่ย 52.59 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.85 คน ทั้งนี้เกษตรกร มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 12.72 ปี โดยมีวัตถุประสงค์การเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นอาชีพ เสริม โดยในปี พ.ศ.2561 พบว่า เกษตรกรมีรายได้ จากการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 29,937.00 บาท และมี ต้นทุนในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 20,201.10 บาท ซึ่ง มาจากการซื้อโคเนื้อเข้ามาเลี้ยงเพิ่มเติมภายใน ฟาร์ม เกษตรกรมีการกั๊ยมเพื่อใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ เฉลี่ย 12,100 บาท เกษตรกรครึ่งหนึ่งมีการเข้าร่วม กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในแต่ละตำบล โดยเกษตรกรได้รับ ข่าวสารเกี่ยวกับโคเนื้อเฉลี่ย 4.22 ครั้ง แต่เกษตรกร ส่วนใหญ่กลับไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการ เลี้ยงโคเนื้อ จากการศึกษาสภาพภายในฟาร์มโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงโคเนื้อสายพันธุ์ พื้นเมือง โดยมีจำนวนโคเนื้อเฉลี่ย 14.38 ตัวต่อ ฟาร์ม ทั้งนี้เกษตรกรมีรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบ ปล่อยฝูง ซึ่งเกษตรกรจะไล่ต้อนฝูงโคเนื้อขึ้นไปยัง ภูเขาและปล่อยให้ฝูงโคเนื้อหากินตามธรรมชาติอยู่ บนภูเขาในช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคมของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาฤดูฝนที่มีหญ้าธรรมชาติซึ่งเป็น

อาหารหยาบให้แก่โคเนื้อ และเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งก็จะทำการต้อนโคเนื้อกลับมาเลี้ยงฟาร์มหรือคอกที่ใกล้กับที่พักอาศัยในพื้นที่ของตนในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เมษายนของทุกปี เนื่องจากบนภูเขาไม่มีหญ้าตามธรรมชาติ โดยเกือบครึ่งหนึ่งของเกษตรกรไม่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์ไว้สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนหญ้าอาหารสัตว์ในฤดูแล้งทุกปี ด้านการตลาดพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะจำหน่ายโคเนื้อให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อถึงฟาร์มของเกษตรกร โดยพ่อค้าคนกลางจะใช้สายตาในการประเมินราคาโคเนื้อของเกษตรกร การจะตัดสินใจของเกษตรกรจึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในราคาที่พ่อค้าคนกลางประเมินเป็นสำคัญ

2.ทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.14) (Table 1) เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า

2.1 เกษตรกรมีทัศนคติด้านสายพันธุ์โคเนื้ออยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.59) ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การผสมพันธุ์โคเนื้อที่ดีที่สุดคือ การผสมเทียม (ค่าเฉลี่ย 1.98) อาจเนื่องมาจากในอดีตเกษตรกรเคยใช้การผสมเทียมกับโคเนื้อของตนเอง แต่กลับพบว่าโคเนื้อของตนไม่ตั้งท้องอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นเกษตรกรจึงตัดสินใจใช้โคเนื้อพ่อพันธุ์ภายในฝูงผสมตามธรรมชาติแทน ประกอบกับข้อจำกัดด้านพื้นที่การเลี้ยงโคเนื้อที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงแบบปล่อยอิสระบนภูเขา ซึ่งยากแก่การเข้าปฏิบัติงาน

ของเจ้าหน้าที่ผสมเทียมอีกทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ผสมเทียมในพื้นที่มีน้อย จึงไม่สามารถให้บริการผสมเทียมได้อย่างทั่วถึง

2.2 เกษตรกรมีทัศนคติด้านอาหารโคเนื้ออยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32) ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้เศษวัสดุทางการเกษตรเป็นอาหารเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.09) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยให้หากินตามธรรมชาติอยู่บนภูเขา ในช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคมของทุกปี ซึ่งมีหญ้าจากธรรมชาติเป็นหญ้าอาหารสัตว์เพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง (พฤศจิกายน – เมษายน ของทุกปี) ถึงแม้ว่ามีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริมการทำอาหารหมักจากเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งมีปริมาณมากในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับเกษตรกร แต่ในความจริงกลับพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจต่อการสำรองพืชอาหารสัตว์ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับใช้เลี้ยงโคเนื้อของตนเองเท่าที่ควร

2.3 เกษตรกรมีทัศนคติด้านการจัดการภายในฟาร์มอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.59) ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำจัดเขาของโคเนื้อภายในฟาร์ม เพื่อป้องกันอันตรายจากการรบกวนของสัตว์ และเพื่อความปลอดภัยของตัวเกษตรกรเอง (ค่าเฉลี่ย 1.42) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความเชื่อว่าโคเนื้อที่มีเขาเป็นลักษณะที่มีความสวยงามและจำหน่ายได้ราคาดีกว่าโคเนื้อที่ไม่มีเขา ดังนั้นหากกำจัดเขาโคเนื้อออกอาจจะทำให้โคเนื้อของตนเองจำหน่ายได้ในราคาทีลดน้อยลง

Table 1 Farmers' attitude about beef cattle raising

Farmers' attitude about beef cattle raising	MEAN	Standards deviation	Translate
Attitude about beef cattle breeding	1.59	0.71	less agree
Attitude about beef cattle feeding	2.32	0.78	moderate agreement
Attitude about beef cattle farming management	1.59	0.71	less agree
Average total	2.14	0.71	moderate agreement

Note: 1.00 – 1.66 score means less agree 1.67 – 2.33 score means moderate agreement 2.34 - 3.00 score means very agree

3. ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pears Product-Moment Correlation Coefficient) พบว่า ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple coefficient of determination: R^2) เท่ากับ 0.375 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายตัวแปรตามได้

ร้อยละ 37.5 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 17 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การมีแปลงหญ้าอาหารสัตว์ของเกษตรกร และรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอิสระอีก 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ จำนวนครั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร (Table 2) ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

Table 2 Regression coefficient of independent variable with attitudes about beef cattle raising of farmers

Variable	Unstandardized coefficients: B	t	Sig.
(Constant)	1.313	9.690	0.00*
Having the forage	0.551	4.312	.000*
Beef cattle raising style	0.511	3.772	.000*
Number of receiving information of beef cattle raising	0.041	2.559	.012*

R = 0.612 R² = 0.375 SEE = 0.569 Sig. = 0.00 Sig. of F = 17.411

Note: * Significant at *0.05 and lower that

3.1 การมีแปลงหญ้าอาหารสัตว์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในเชิงบวก หมายความว่า เกษตรกรที่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์จะมีทัศนคติที่ดีมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์ อาจเนื่องมาจาก เกษตรกรที่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์จะมีการเลี้ยงโคเนื้อในรูปแบบเชิงพาณิชย์ (ซึ่งคอก) ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการมีแปลงหญ้าอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อ โดยพันธุ์หญ้าที่นิยมปลูก ได้แก่ เนเปียร์และรูซี่ สอดคล้องกับไชยวรรณ และเกลิงศักดิ์ (2551) ซึ่งได้อธิบายว่าเกษตรกรที่มีแปลงหญ้าอาหารสัตว์เป็นของตนเองจะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ภายในฟาร์มโคเนื้อของตนเองได้ โดยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกไปหาหญ้าจากแหล่งธรรมชาติ

3.2 รูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร หมายความว่า เกษตรกรที่มีการเลี้ยง

โคเนื้อในรูปแบบซึ่งคอกจะมีทัศนคติที่ดีมากกว่าเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยอิสระ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในรูปแบบซึ่งคอกจะอยู่ในรูปแบบเชิงพาณิชย์ที่ให้ความสำคัญกับเลี้ยงโคเนื้อในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสายพันธุ์และอาหารสัตว์ ซึ่งส่งผลทำให้โคเนื้อมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดีกว่า และใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงโคเนื้อที่สั้นกว่า ซึ่งทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายโคเนื้อที่มากกว่า สอดคล้องกับภาณุพันธุ์และคณะ (2561) ซึ่งได้อธิบายว่าเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อเชิงพาณิชย์นั้นส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีการให้อาหารข้นและอาหารหยาบเพียงพอต่อความต้องการของโคเนื้อ ส่งผลให้โคเนื้อสามารถเจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น ย่อมทำให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้ได้รวดเร็วตามไปด้วย

3.3 จำนวนครั้งของการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเลี้ยงโคเนื้อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร หมายความว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

บ่อยครั้งจะมีทัศนคติที่ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารน้อยครั้ง อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารมากครั้งจะมีโอกาสในการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงโคเนื้อใหม่ๆ อยู่เสมอ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ ทดลอง และพยายามแสวงหาแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อภายในฟาร์มของตนเองให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ นราธิปและภาณุพันธุ์ (2560) ซึ่งได้อธิบายว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากครั้งมีโอกาสมากกว่าจะมีทัศนคติที่ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยครั้ง เนื่องด้วยข้อมูลข่าวสารที่ได้จะเปลี่ยนเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งเกษตรกรได้รับข้อมูลเหล่านั้นมาแล้วมีโอกาสมากที่จะทดลองสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้รับมาปฏิบัติภายในฟาร์ม

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงโคเนื้อสายพันธุ์พื้นเมือง และมีรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยฝูงอิสระบนภูเขาเป็นหลัก อาจเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น ส่งผลทำให้เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับการเลี้ยงโคเนื้อเท่าที่ควร อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ยึดติดกับความรู้และประสบการณ์การเลี้ยงโคเนื้อดั้งเดิมที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ นั้นย่อมทำให้การพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ล่าช้า

ในขณะที่การพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในด้านต่าง ๆ จะต้องเริ่มจากความรู้และประสบการณ์การเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการของเกษตรกรเป็นสำคัญ ซึ่งย่อมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยตั้งต้นให้เกิดทัศนคติที่ดีแก่อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งสอดคล้องกับ ภูริทัต (2556) ซึ่งได้อธิบายว่า ทัศนคตินั้นมาจากความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกที่มีแนวโน้มการปฏิบัติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจจะไปในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคล (Figure 1)

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่จะต้องทำทราบถึงพื้นฐานทัศนคติเดิมของเกษตรกรว่ามีต้นเหตุมาจากปัจจัยข้อใด ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหาวิธีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสังคม ซึ่งอาจจะใช้ วิธีการสร้างเกษตรกรต้นแบบด้านการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง (Farmer to farmers) ซึ่งย่อมจะส่งผลต่อการยอมรับของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายอื่นๆ เนื่องจากเกษตรกรจะเห็นผลลัพธ์ของการเลี้ยงโคเนื้อที่ถูกต้องตามหลักวิชาการได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และย่อมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในที่สุด (Figure 2)

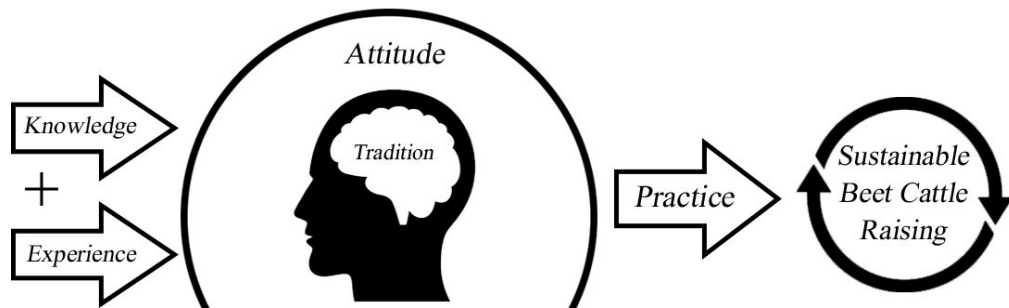

Figure 1 The relation of attitudes about beef cattle raising of farmers to sustainable beef cattle raising in the future

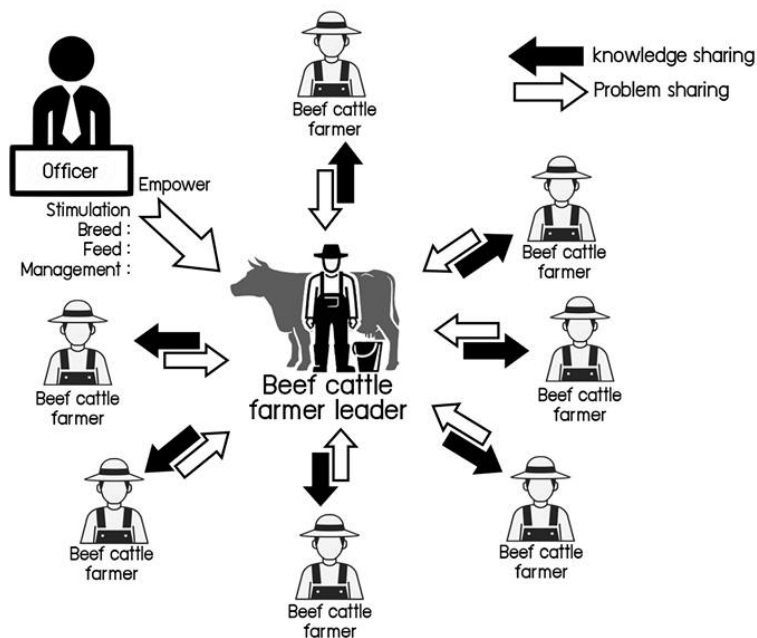

Figure 2 The guideline to knowledge sharing between farmers to farmers in Mae Chaem District, Chiang Mai Province

สรุป

จากการสรุปผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ได้นั้น เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ควรจะมีวิธีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับโคเนื้อในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านสายพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกร: การสร้างความรู้และความเข้าใจด้านสายพันธุ์และวิธีการผสมเทียมโคเนื้อให้กับเกษตรกร ตลอดจนการสร้างอาสาผสมเทียมในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคเนื้อจำนวนมาก

2) ด้านอาหารโคเนื้อ : การกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอาหารสัตว์ที่มีโภชนาที่เหมาะสมกับโคเนื้อในแต่ละช่วงอายุ และ

การนำเศษวัสดุทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น เศษฟักทอง ฝู่นข้าวโพด และเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แห้ง เป็นต้น มาใช้เป็นอาหารสำหรับโคเนื้อทั้งในรูปแบบอาหารหยาบและอาหารหมัก ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรได้อีกหนึ่งวิธีหนึ่ง

3) ด้านการจัดการฟาร์มโคเนื้อ : การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการลูกโคเนื้อเพื่อป้องกันอันตรายภายในฟาร์ม โดยเฉพาะการกำจัดเขาเพื่อป้องกันการรั้งแอกันของโคเนื้อ และทำให้เกษตรกรสามารถจัดการโคเนื้อได้ง่ายขึ้น ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่เกษตรกร เป็นต้น

แนวทางที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงวิธีการเบื้องต้นที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น สิ่งสำคัญก็คือ การกระตุ้นให้เกษตรกรรู้จักการพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับตัวเกษตรกรเป็นสำคัญ และเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่ควรจะทำงานร่วมกันกับเกษตรกรอย่างบูรณาการ มีการถ่ายทอดความรู้ควบคู่

กับการสนับสนุนด้านการตลาดให้กับเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ เน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถจดจำและนำไปประยุกต์ใช้กับการเลี้ยงโคเนื้อของตนเองได้อย่างแท้จริง โดยจะต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและมีความต่อเนื่องในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ และเฉลิมศักดิ์ อังกรเศรษฐี. (2551). สมรรถภาพการผลิตและลักษณะซากโคพื้นเมืองภาคใต้ภายใต้ระบบการเลี้ยงแบบปล่อยในจังหวัดสงขลา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว), กรุงเทพฯ.

นราธิป ศรีพิ้ว และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. (2560). ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารเกษตรพระวรุณ. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1. หน้า 104 – 112.

ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล, พลภักดี นิตยน์น้อยสีบ, วรทัศน์ อินทร์คิมพร, สุรพล เศรษฐบุตร, และหลง รักสัตย์. (2560). โครงการการถ่ายถอดรูปแบบการเลี้ยงโคพื้นเมืองเพื่อเพิ่มผลผลิตตามแนวทางเกษตรประณีตของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน. เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน.

ภูริทัต สิงหเสม. (2556). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน (Psychology in Daily Life). สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่. (2561). ข้อมูลข้อมูลจำนวนเกษตรกรและจำนวนปศุสัตว์ทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 – 2561.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). รายงานสถิติการเกษตรของประเทศไทยย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 – 2560. (สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561) Available From: URL: <http://www.oae.go.th/view/1เอกสารเผยแพร่ย้อนหลัง/TH-TH>

สิน พันธุ์พินิจ. (2554). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : วิทยาพัฒนา.